

ВСЕСВІТНЯ ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВА ПІД ВПЛИВОМ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Студент КМ 2-А курсу Освітньо-кваліфікаційного рівня
«Магістр» за спеціальністю «Правознавство» Іванюк Андрій
Миколайович.

Правові системи світу майже ніколи не існували ізольовано одна від одної. Навіть у віддалених закутках історії, людство так чи інакше перебувало у культурному контакті. Право ж, як явище соціальне, перебувало у нерозривному процесі постійних змін з розвитком людства. Воно ускладнювалося структурно, збільшувало масштаби та сфери

впливу та що дуже важливо - видозмінювалося на фоні міжкультурних взаємовідносин. Така трансформація проходила у виді різних форм: насильницькі завоювання та подальше насадження права переможного суспільства, запозичення високих правових здобутків менш розвиненими державами у більш розвинених, правове закріплення міжнародних відносин, тощо. За умов технологічного прогресу, інтеграція та процес «зближення» культур лише посилюється та надає величезний пласт новітніх для правового регулювання відносин. Право, свого роду, намагається наздогнати швидко прогресуюче суспільство та розширюється у максимально можливих межах.

Історична ретроспектива надає великий масив прикладів впливу глобалізаційних процесів на право. Здебільшого, це приклади силової домінації над окремими суспільствами та подальша розбудова правової системи метрополії. Саме за такої схеми виникла та набула нечуваних масштабів система римського права, яка перейняла ряд правових досягнень ще у грецьких філософів та за результатами свого існування зчинила вплив на право більшої половини світу. Істотним постає також і приклад колонізаторів Північної та Південної Америки, що розповсюдили там європейську культуру та право, а в майбутньому набули незалежності та розбудували якісно нові та демократичні правові системи. Системний погляд вглиб історії також дає зрозуміти, що на суттєві зміни правових систем впливала соціально-культурна та ідеологічна ситуація. Так, середньовічне право європейських держав деформувалося під сильним впливом християнства, що часто призводило до фактичної легалізації кримінального покарання за інакодумство з метою закріплення влади окремих церковних еліт. Не можна оминати і право революційних рухів 19-20 століття, що породили правову доктрину комунізму, за моделлю якого існував СРСР, своїм прикладом продемонструвавши які докорінні зміни в правовій системі територіально великої та культурно-різноманітної держави можуть бути впроваджені для реалізації тих чи інших ідей. І хоча в 1991 р. СРСР зник, право

бувших держав членів все ще носить дуже схожий характер, а ряд східних держав все ще йде розвитком комуністичної ідеології та розбудови відповідного правового поля. Не слід забувати також і широкий розвиток інституту прав людини та тенденції 20 століття щодо правового закріплення рівноправ'я жінок та чоловіків, а також представників усіх рас планети.

Науково-технічний прогрес та ряд нових, актуальних ідей людства поступово змінюють погляд на звичні речі. Відтак, в правових системах розвинених держав все більше приділяється уваги правовому захисту навколишнього середовища та тварин. Чиста екологія та біологічне різноманіття - цінності вже визнані за закріплені світовим співтовариством. В більшості держав закріплене гуманне відношення до тварин (як домашніх так і світських). Втім, це далеко не всі вимоги більшості природоохоронних рухів і фактичного обсягу прав не розширює, а декларативна гуманність може трактуватись по-різному. Майже по всьому світу продовжується використання тварин в наукових експериментах та в звіроводстві (вирощування та забій тварин з метою отримання шкіри та хутра), зростають масштаби м'ясодобувної промисловості, але ряд європейських країн (Швейцарія, Швеція, Австрія та ін.) ведуть політику по поступовій забороні експлуатації тварин та збільшенні кола їх прав.

Наукові досягнення людства поставили законодавців перед необхідністю закріплення ряду суттєво нових відносин, які виникли лише при ваговому розвитку науки та техніки. Результатами такої правотворчості стали такі новітні галузі в правових системах світу як інформаційне, авіаційне, космічне, медичне, міграційне (у відносинах фармацевтики, генетичних досліджень, тощо), транспортне та інші. Суттєво розширились усі інші, традиційні, галузі права. Цивільне право системно збільшило розмір інститутів авторського права у зв'язку з бурхливим розвитком медійних технологій; кримінальне право розширило список злочинів кіберзлочинністю та всіма іншими можливими проявами порушень в інформаційних мережах

(комп'ютерні технології стали як засобом так і власне об'єктом злочину).

Відтак, очевидним видається той факт, що глобалізація трансформує правову систему як теоретично складне та системне поняття у всіх можливих його частинах. Під впливом прогресивних ідей та громадських рухів процес трансформації права прискорюється завдяки інформаційній інтегрованості світу, що невинно зростає. Світові тенденції охоплюють локальні середовища швидше завдяки сучасним технологіям та змінюють правову ідеологію населення (при цьому правова культура зростає також із-за зростаючого рівня доступу до законодавства). Самі по собі новітні технології (та інші здобутки сучасності) також виступають об'єктом правового регулювання, закріплення чого розширює систему законодавства. Швидко ростучий пласт міжнародного права, чим особливо характерна глобалізація на даному етапі, також вносить суттєві зміни до правової реальності окремих регіонів. Особливо це стосується новітніх наддержавних об'єднань, які відрізняються від звичайних міжнародних організацій великим обсягом делегованих ним державами функцій, складною системою власних органів та власних правових джерел, обов'язкових для всіх країн-членів (ЄС, АСЕАН, УНАСУР, АС). Сучасне право змінюється в якості засобу вирішення глобальних проблем та потреб людства та прогресивна міжнародна співпраця постає цінним важелем в даному процесі.